

รายงานการสำรวจ ทำทะเบียน และถ่ายภาพเอกสารโบราณ

วัดบ้านโพธิ์ จังหวัดราชบุรี

ระหว่างวันที่ 18-20 พฤศจิกายน 2562

เมื่อวันที่ 18- 20 พฤศจิกายน 2562 ที่ผ่านมา นักวิชาการและเจ้าหน้าที่จากศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ประกอบด้วย ดอกกรัก พยัคศรี (นักวิชาการ) สมศักดิ์ แก้วนุช (เจ้าหน้าที่ประสานงาน) นิสา เชยกลิ่น (เจ้าหน้าที่ฐานข้อมูล) และ ศุภกรานต์ พุ่มพฤษ (เจ้าหน้าที่สไลด์ทัศน์) ได้เข้าไปทำทะเบียนและถ่ายภาพเอกสารโบราณที่วัดบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยการสำรวจครั้งนี้สืบเนื่องจากที่เคยได้ไปสำรวจเอกสารโบราณของวัดต่างๆ ในจังหวัดราชบุรี เมื่อวันที่ 5-7 สิงหาคม 2562¹

วัดบ้านโพธิ์

วัดบ้านโพธิ์ ตั้งอยู่เลขที่ 75 หมู่ที่ 11 ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 14 ไร่ 3 งาน 26 ตารางวา มีที่ธรณีสงฆ์จำนวน 6 แปลง เนื้อที่ 47 ไร่ 3 งาน 20 ตารางวา ที่เรียกว่าวัดบ้านโพธิ์ เนื่องจากภายในบริเวณมีต้นโพธิ์ขึ้นเยอะ ชาวบ้านจึงนำมาใช้ตั้งเป็นชื่อวัดที่เรียกว่าวัดบ้านโพธิ์ วัดบ้านโพธิ์ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2417 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อ พ.ศ. 2482²

พระอธิการบุญสม นาคสีโล เจ้าอาวาสวัดบ้านโพธิ์ อนุญาตให้คณะสำรวจฯ ทำทะเบียน ถ่ายภาพเอกสารโบราณ และสามารถเผยแพร่เอกสารโบราณของวัดในเว็บไซต์ฐานข้อมูลเอกสารโบราณภูมิภาคตะวันตกในประเทศไทยในโอกาสต่อไป ได้ โดยเอกสารโบราณยังคงเก็บไว้ที่ห้องเก็บของใต้ถุนศาลาการเปรียญเหมือนครั้งที่แล้ว ในห้องเต็มไปด้วยข้าวของที่ชาวบ้าน

¹ การสำรวจเอกสารโบราณในจังหวัดราชบุรี โครงการฐานข้อมูลเอกสารโบราณภูมิภาคตะวันตกในประเทศไทย เคยสำรวจครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.2555 และครั้งที่ 2 วันที่ 5-7 สิงหาคม 2562 ตามลำดับ

² ประวัติวัดบ้านโพธิ์. จาก <https://www.lovethailand.org/travel/th/13-วัดบ้านโพธิ์.html>.

เอามาทำบุญ เช่น หลอดไฟ กรอบรูป หนังสือ ฐูปเทียน พัดลมที่ชำรุด เป็นต้น ข้าวของเหล่านี้วางทับอยู่บนกล่องที่ใส่คัมภีร์ไบเบิลที่วางไว้กับพื้น คัมภีร์ไบเบิลของวัดนี้มีความเสี่ยงในเรื่องความชื้น และน้ำท่วมได้ กล่องไม้ประมาณ 15 กล่อง กล่องไม้ที่มีไบเบิลประมาณ 6 กล่อง กล่องหนึ่งมีไบเบิล 5-6 ผูก

กล่องไม้ด้านในมีเอกสารโบราณ

กล่องไม้เป็นกล่องสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีฝาปิด กล่องหนึ่งสามารถใส่ไบเบิลได้ 5-6 ผูก ขึ้นอยู่กับความหนาของเรื่องนั้นๆ ไม่มีลวดลาย ด้านในกล่องไม้บางกล่องพบข้อความที่เขียนเป็นภาษาไทยระบุว่า ใครเป็นผู้สร้างคัมภีร์ (เอกสารโบราณ) เป็นต้น บางกล่องพบผ้าห่อคัมภีร์แม้จะเปื่อยไปตามกาลเวลาแต่ยังคงสีสดใสให้เห็น สภาพเอกสารโบราณ เนื่องจากถูกปล่อยปละละเลยเป็นเวลานาน ประกอบกับสถานที่เก็บรักษาไม่เอื้ออำนวย มีความชื้นสูง ทำให้สภาพเอกสารโบราณบางส่วนอยู่ในสภาพชำรุด ซ้ำน กรอบ มีเศษฝุ่น ขี้จิ้งจก เศษไข่จิ้งจก และรอยแมลงกัดแทะ

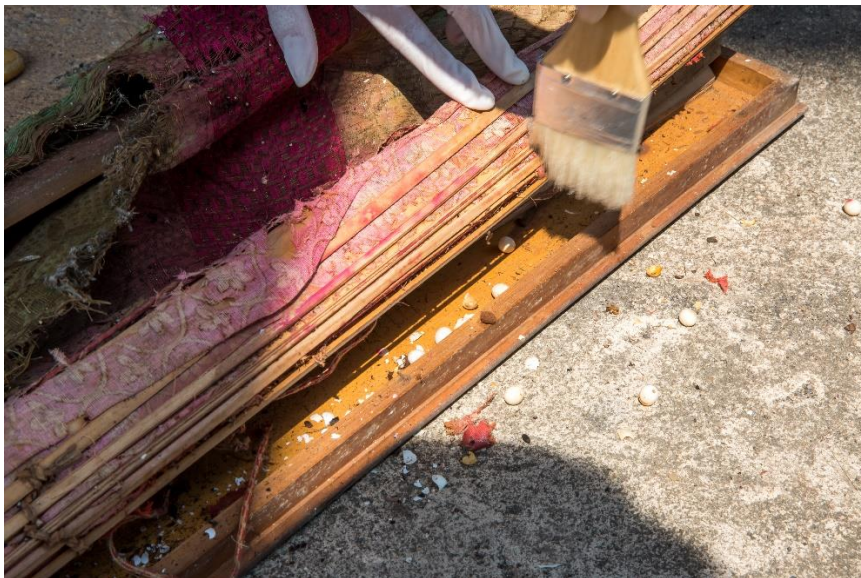
สภาพเอกสารโบราณ

สภาพเอกสารโบราณ

การทำความสะอาดเอกสารโบราณ เริ่มจากกำจัดสิ่งสกปรกออกจากตัวเอกสาร ส่วนผ้าห่อคัมภีร์ที่พบแยกไว้อีกส่วน ปัญหาที่พบคือใบลานติดกับเป็นปึกๆ ต้องใช้เวลาและความระมัดระวังเป็นอย่างมากในการแกะออกมาเป็นใบๆ ถึงแม้ว่าใบลานจะมีความชื้นสูงแต่ก็มีความกรอบเช่นกัน หากไม่ระวังอาจทำให้ใบลานหักได้

หลังจากที่แกะใบลานออกเป็นใบๆ แล้ว นำไปเช็ดด้วยเอทิลแอลกอฮอล์ 95% ที่ละใบ จากนั้นผึ่งลมให้แห้ง ก่อนจะนำไปทำทะเบียน และถ่ายภาพเอกสารโบราณ

ทำความสะอาดเอกสารโบราณ

ใบลานติดกันเป็นปึก

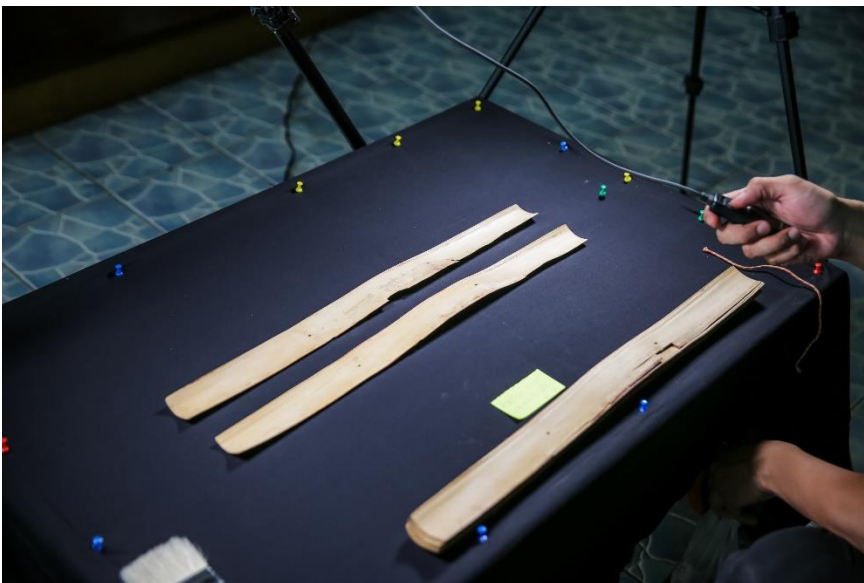
ใบลานที่ด้านปลายลานชำรุด

สภาพใบลานก่อนทำความสะอาด

ขีดใบลานด้วยเอทิลแอลกอฮอล์

ถ่ายภาพเอกสารโบราณ

เอกสารโบราณที่ทำความสะอาด ทำทะเบียนและถ่ายภาพแล้วนั้น ทางคณะฯ ได้ขอให้เจ้าอาวาสเก็บรักษาไว้ในที่
เหมาะสม มีรายชื่อเอกสารโบราณดังต่อไปนี้

ที่	รหัส	ชื่อเรื่อง	หมวด	อักษร/ภาษา	ประเภท/ฉบับ
1	RBR006-001	พระอภิธรรม 7 คัมภีร์ พระสังคินี	ธรรมคดี	ขอมไทย/ไทย-บาลี	ใบลาน/ล่องชาด
2	RBR006-002	พระวิภังคปกรณ์	ธรรมคดี	ขอมไทย/ไทย-บาลี	ใบลาน/ล่องชาด
3	RBR006-003	พระธรรมกถา	ธรรมคดี	ขอมไทย/ไทย-บาลี	ใบลาน/ล่องชาด
4	RBR006-004	พระบุคคัลบัญญัติ	ธรรมคดี	ขอมไทย/ไทย-บาลี	ใบลาน/ล่องชาด
5	RBR006-005	พระกถาวัตถุ	ธรรมคดี	ขอมไทย/ไทย-บาลี	ใบลาน/ล่องชาด
6	RBR006-006	พระยมกปกรณ์	ธรรมคดี	ขอมไทย/ไทย-บาลี	ใบลาน/ล่องชาด
7	RBR006-007	พระมหาปัญญาฐาน	ธรรมคดี	ขอมไทย/ไทย-บาลี	ใบลาน/ล่องชาด

ที่	รหัส	ชื่อเรื่อง	หมวด	อักษร/ภาษา	ประเภท/ฉบับ
8	RBR006-008	พระธรรมสังคินี	ธรรมคดี	ขอมไทย/ไทย-บาลี	ใบลาน/ล่องชาด
9	RBR006-009	พระวิมังคปกรณ	ธรรมคดี	ขอมไทย/ไทย-บาลี	ใบลาน/ล่องชาด
10	RBR006-010	พระธาตุกถา	ธรรมคดี	ขอมไทย/ไทย-บาลี	ใบลาน/ล่องชาด
11	RBR006-011	พระบุคคลบัญญัติ	ธรรมคดี	ขอมไทย/ไทย-บาลี	ใบลาน/ล่องชาด
12	RBR006-012	พระบุคคลบัญญัติ	ธรรมคดี	ขอมไทย/ไทย-บาลี	ใบลาน/ล่องชาด
13	RBR006-013	พระยมกปกรณ	ธรรมคดี	ขอมไทย/ไทย-บาลี	ใบลาน/ล่องชาด
14	RBR006-014	พระมหาปัญญาฐาน	ธรรมคดี	ขอมไทย/ไทย-บาลี	ใบลาน/ล่องชาด

สรุปรายงาน
นิสา เขยกลั่น
เจ้าหน้าที่ฐานข้อมูล